

Sygn. akt II K 815/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2018 r.

Sąd Rejonowy w Legionowie w II Wydziale Karnym

w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Grzegorz Woźniak

Protokolant: Marta Czapska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16.11.2018 r.

sprawy przeciwko

T. K. urodz. (...) w J.

syna M. i B. z d. R.

oskarżonego o to, że w okresie od dnia 3.10.2015 roku do dnia 4.06.2018 roku w L., woj. (...) uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego wobec B. H. zgodnie z wyrokiem Sądu Rejonowego w Legionowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich, sygn. akt III RC 4/14 z dnia 4.07.2014 roku na kwotę 800 zł, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń miesięcznych, narażając uprawnionego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych,

tj. o przestępstwo z art. 209 § 1a k.k.

orzeka

I. Uznaje oskarżonego T. K. za winnego popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu, przy czym przyjmuje że oskarżony uporczywie uchylał się od łożenia ww. alimentów, narażając uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, stanowiącego przestępstwo z art. 209 § 1 i 1a k.k. i za to na mocy art. 209 § 1a k.k. wymierza mu karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności.

II. Na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 70 § 1 k.k. wykonanie kary wymierzonej oskarżonemu w punkcie I wyroku warunkowo zawiesza na okres 3 (trzech) lat próby.

III. Na mocy art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązuje oskarżonego do bieżącego łożenia alimentów na rzecz córki B. H..

IV. Na mocy art. 73 § 1 k.k. oddaje oskarżonego pod dozór kuratora.

V. Na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. i art. 17 ust. 1 Ustawy o opłatach w sprawach karnych zwalnia oskarżonego z obowiązku zwrotu kosztów sądowych i przejmuje je na rzecz Skarbu Państwa.

Sygn. akt II K 815/18

UZASADNIENIE WYROKU

z dnia 16 listopada 2018 r.

Sąd, na podstawie całokształtu materiału dowodowego ujawnionego podczas rozprawy głównej, ustalił następujący stan faktyczny:

Oskarżony T. K. był ojcem B. H., urodzonej w dniu (...), nigdy nie mieszkał z matką dziecka. Wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w Legionowie z dnia 4 lipca 2014 r., sygn. akt III RC 4/14 zostały zasądzone od oskarżonego alimenty na rzecz córki B. H. w kwocie po 800 złotych miesięcznie, począwszy od dnia 3 stycznia 2014 r. Oskarżony nie łożył tych alimentów od początku zasądzenia ich, matka dziecka oskarżonego wystąpiła o ich przymusowe ściąganie. W dniu 14 marca 2018 r. Komornik ściągnął od oskarżonego kwotę 150 złotych. Oskarżony w tym czasie osiągał bliżej nieustalone dochody, których faktyczną wysokość ukrywał. Oskarżony miał na utrzymaniu jeszcze czwórkę dzieci, był zdolny do pracy i nie miał orzeczonej niezdolności do wykonywania pracy. Nie przekazywał córce B. H. żadnych prezentów i nie interesował się jej losem. Matka dziecka oskarżonego – M. H. nie była zatrudniona. Na dochody rodziny składały się alimenty z Funduszu Alimentacyjnego, zasiłek wychowawczy „500+”, zasiłek rodzinnego w kwocie 124 złotych i stypendium szkolne córki oskarżonego w kwocie 600 złotych miesięcznie. Uchylenie się przez oskarżonego od łożenia alimentów na rzecz córki narażało ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Dowód:

- zeznania M. H. (k.41v-42,162v-163),
- częściowo wyjaśnienia oskarżonego (k.30-31,193),
- odpis wyroku (k.7),
- karta rozliczeniowa (k.44).

Oskarżony podczas postępowania przygotowawczego przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu częściowo i złożył wyjaśnienia (k.30-31). Stwierdził, że jest ojcem B. H., ponadto miał jeszcze czworo dzieci, na każde z nich miał płacić alimenty, Komornik zabierał mu 60 % dochodów, dzielił je pomiędzy uprawnione dzieci. Nie płacił alimentów na rzecz córki B. H. w kwocie 800 złotych miesięcznie, gdyż nie miał na to środków. Podczas rozprawy również częściowo przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i złożył wyjaśnienia (k.193). Podał, że nie wiedział o wydanym wyroku zaocznym zobowiązującym go do łożenia alimentów na córkę B. H.. M. H. była jego przyjaciółką, nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego, ustalili, że córka B. zamieszka z matką, wówczas M. H. nie oczekiwała partycypowania w jej utrzymaniu. Ma zadłużenie u Komornika, mimo że prowadzi działalność gospodarczą i Komornik ściąga część dochodów podlegających egzekucji.

Sąd dał wiarę wyjaśnieniom oskarżonego w części, w której podał, że wyrok określający alimenty na rzecz córki B. H. był zaocznym i Komornik potrącał mu część dochodów na pokrycie alimentów. Ta część wyjaśnień oskarżonego jest bowiem logiczna i rzeczowa oraz znajduje potwierdzenie w treści wyroku (k.7) i karcie rozliczeniowej (k.44). Nie zasługuje na wiarę ta część wyjaśnień oskarżonego, w której podał, że nie uchylał się od łożenia alimentów na rzecz córki, gdyż jest to sprzeczne z zeznaniami M. H. (k.18v) i kartą rozliczeniową (k.44). Oskarżony wiedział o tym, że był ojcem B. H., powinien wykazać choć trochę zainteresowania jej losem i wówczas wiedziałby, że matka dziecka nie miała pracy, chorowała i utrzymywała się faktycznie z pomocy społecznej. Oskarżony powinien wiedzieć jakie były jego możliwości zarobkowe i sytuacja życiowa w związku z urodzeniem kolejnego dziecka i zapewnić jej możliwość uzyskania należnego utrzymania.

M. H. zeznała podczas postępowania przygotowawczego (k.18v), że jest matką dziecka oskarżonego, oskarżony od początku nie płacił alimentów, egzekucja była bezskuteczna. Utrzymywała się ze świadczeń socjalnych, nie miała pracy, oskarżony nie pomagał finansowo w utrzymaniu córki, dzwonił do niej około raz lub dwa razy w ciągu roku.

Sąd dał wiarę zeznaniom tego świadka, gdyż są logiczne, rzeczowe oraz znajdują potwierdzenie w wiarygodnej części wyjaśnień oskarżonego, treści wyroku (k.7) i karcie rozliczeniowej (k.44). Należy zwrócić uwagę, że zaległość alimentacyjna oskarżonego tylko wobec wierzyciela w styczniu 2018 r. wynosiła 19.380 zł (k.163). Z pewnością

jest to znaczna kwota, która świadczy o tym, że oskarżony przez długi okres czasu nie łożył alimentów. Należy uwzględnić, że sytuacja majątkowa, potrzeby finansowe córki oskarżonego i możliwość zarobkowe oskarżonego były przedmiotem rozważań Sądu orzekającego alimenty. Skoro alimenty zostały prawomocnie zasądzone w kwocie 800 złotych miesięcznie (k.7), to należy uznać, że tyle wynosiły w tamtym okresie potrzeby finansowe córki oskarżonego, które mógł zapewnić jej ojciec.

Dokumenty wymienione na k.193v zostały sporządzone przez powołane do tego osoby, nie zachodzą wątpliwości odnośnie ich autentyczności, stąd stały się podstawą ustaleń faktycznych.

Ustalony stan faktyczny tworzy spójną, logicznie uzasadnioną całość. Poszczególne wiarygodne dowody wzajemnie się uzupełniają i potwierdzają. Na podstawie tego stanu faktycznego вина i okoliczności popełnienia przypisanego oskarżonemu czynu nie mogą budzić wątpliwości.

Sąd zważył, co następuje:

Oskarżony był ojcem B. H., wyrokiem Sądu Rejonowego w Legionowie z dnia 4 lipca 2014 r., sygn. akt III RC 4/14 zasądzone od niego na rzecz córki alimenty w kwocie po 800 złotych miesięcznie (k.7).

Jak wynika z karty rozliczeniowej (k.44) od 3 października 2014 r. spłata alimentów następowała poprzez zajęcia komornicze. Przy czym jedyną wpłatą w okresie z aktu oskarżenia jest wpłata w dniu 14 marca 2018 r., kiedy oskarżony spłacił 150 złotych. Zaległość alimentacyjna w styczniu 2018 r. wynosiła ponad 19.000 złotych (k.163), kwota ta stanowi ponad 23-krotność miesięcznych świadczeń.

Należy zwrócić uwagę, że w dniu 31 maja 2017 r. uległa istotnej zmianie treść przepisu art. 209 k.k. Ustawa z dnia 23 marca 2017 r. (Dz. U. poz. 773) wprowadziła bowiem odpowiedzialność w art. 209 § 1 k.k. za uchylanie się od łożenia alimentów na rzecz osoby uprawnionej, o ile wynika to z orzeczenia sądowego, a suma zaległości alimentacyjnych przekroczyła 3-krotność miesięcznych świadczeń, natomiast surowszą odpowiedzialność wprowadził przepis art. 209 § 1a k.k., wówczas jeśli sprawca uchylał się od łożenia alimentów i naraził osobę uprawnionego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Poprzednio obowiązująca treść art. 209 § 1 k.k. przewidywała karę grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2, jeśli sprawca uporczywie uchylał się od wykonywania obowiązku utrzymania osoby uprawnionej, przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Ze względu na uregulowanie art. 4 § 1 k.k. konieczne jest ustalenie stanu prawnego korzystniejszego dla oskarżonego. Odnośnie art. 209 § 1 k.k. przed zmianą ustawy i art. 209 § 1a k.k. po zmianie ustawy zagrożenie karą i podstawowe znamiona czynu zabronionego nie różnią się między sobą. Przepisy te różnią się między sobą znamionami odnośnie „uporczywości”, która występowała w poprzedniej ustawie, a nie obowiązuje od 31 maja 2017 r. oraz tym, że obowiązek alimentacyjny powinien wynikać z ustawy, czego nie przewidywała poprzednia ustawa, a wprowadziła nowa ustawa.

Dla przyjęcia, iż zachowanie sprawcy realizuje znamiona czynu zabronionego stypizowanego w art. 209 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 maja 2017 r.) konieczne jest, aby sprawca uporczywie uchylał się od obowiązku opieki nad osobami najbliższymi, w sytuacji gdy uchylanie to naraziło pokrzywdzonego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Analizując kartę rozliczeniową (k.44), należy stwierdzić, że w okresie z aktu oskarżenia oskarżony dokonywał jednej wpłaty na zakończenie okresu z aktu oskarżenia, gdy wpłacił 150 złotych w dniu 14 marca 2018 r. W okresie tym trwającym ponad 2 i pół roku oskarżony dokonał wpłaty stanowiącego około 1/5 należności miesięcznego świadczenia. Oskarżony w tym okresie nie był obłożnie chory, nie był niezdolny do pracy, ale miał na utrzymaniu jeszcze czworo dzieci.

Niewątpliwie zatem w okresie od dnia 3 października 2015 r. do dnia 4 czerwca 2018 r. oskarżony uchylał się od łożenia alimentów. Kwota 800 złotych alimentów dla córki oskarżonego została ustalona prawomocnym wyrokiem właściwego Sądu, który badał sytuację uprawnionej do alimentacji, jej potrzeby i możliwości finansowe oskarżonego.

Kwota ta ledwo wystarczała na pokrycie podstawowych potrzeb bytowych, gdyż matka uprawnionej nie miała pracy i utrzymywała się wówczas z zasiłków socjalnych. Przemawia to zatem za uznaniem, że pokrzywdzona znajdowała się w sytuacji narażenia na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. W wyżej wskazanym okresie uchylania się od łożenia alimentów oskarżony nie chorował na obłożne choroby i mógł świadczyć pracę, miał możliwość zarobkowania. Działanie oskarżonego było niewątpliwie „uporczywe” w rozumieniu art. 209 § 1 k.k., w brzmieniu poprzednio obowiązującym, gdyż okazał złą wolę, mimo że miał obiektywną możliwość wykonania tego obowiązku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1979 r., V KKR 297/79). Należy podkreślić, że uiszczanie przez oskarżonego kwoty 150 złotych miało miejsce jeden raz i nie polepszyło sytuacji finansowej córki oskarżonego.

Przemawia to jednoznacznie za uznaniem, że zachowanie oskarżonego wyczerpywało znamiona występkę z art. 209 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 23 marca 2017 r. i art. 209 § 1 i 1a k.k. w brzmieniu obowiązującym po wejściu tej ustawy w życie.

Należy zwrócić uwagę na to, że istota przestępstwa narażenia na niemożność zaspokojenia potrzeb życiowych polega na tym, że taka niemożność następuje na skutek uchylania się od obowiązku opieki przez jedną z osób zobowiązanych, nawet jeśli uprawniony ma zaspokojone wszystkie podstawowe potrzeby na skutek zwiększonego wysiłku innej osoby (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.07.1970 r., V KRN 259/71).

Czyn oskarżonego powinien być uznany za występęk określony w art. 209 § 1 i 1a k.k., gdyż oskarżony uchylał się od łożenia alimentów, określonych wyrokiem Sądu, zaległość alimentacyjna przekroczyła 3-krotność miesięcznych świadczeń, a wyżej wskazane położenie pokrzywdzonej wskazuje na to, że była narażona na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Przemawia to za uznaniem, że zgodnie z treścią art. 4 § 1 k.k. należy zastosować wobec oskarżonego ustawę obowiązującą od wejścia w życie ustawy nowelizującej.

Stopień społecznej szkodliwości uchylania się od łożenia alimentów na rzecz córki był znaczny, gdyż oskarżony przez ponad 2 i pół roku uchylał się od łożenia alimentów na jej rzecz, nie dbał przy tym, że jego postawa naraziła ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Stopień winy oskarżonego również jest znaczny, ze względu na umyślne działanie oskarżonego i celowe uchylanie się od alimentacji.

Oskarżony ma 45 lat, jest rozwodnikiem, ma na utrzymaniu pięcioro dzieci, zdobył wykształcenie średnie, utrzymuje się z działalności gospodarczej i osiąga około 3.000 złotych miesięcznie (oświadczenie z k.193), był raz karany (k.190).

Kara powinna przekonać oskarżonego i ogół społeczeństwa, że popełnianie przestępstw nie jest opłacalne i zamiast spodziewanych korzyści przynosi dolegliwości i ewentualnie konieczność naprawienia wyrządzonej szkody. Celem kary jest również kształtowanie w społeczeństwie szacunku dla norm prawnych i słuszych interesów innych osób oraz wskazywanie, że reguły współżycia społecznego wykluczają dopuszczalność uchylania się od utrzymywania osób najbliższych.

Sąd jako okoliczności obciążające przyjął okazaną złą wolę oskarżonego i znaczną kwotę zadłużenia alimentacyjnego (k.163). Natomiast jako okoliczności łagodzące należy wskazać utrzymywanie ponadto czwórki dzieci.

Biorąc powyżej wymienione okoliczności pod uwagę Sąd uznał, że karą adekwatną do stopnia winy i społecznej szkodliwości czynu oraz zdolną spełnić swe cele prewencji indywidualnej i generalnej za przestępstwo uchylania się od łożenia alimentów na rzecz córki powinna być kara 6 miesięcy pozbawienia wolności. Powinno to być dla niego i osób w podobnym położeniu przypomnieniem o konieczności łożenia na utrzymanie osób uprawnionych i nie zrzucanie tego obowiązku na inne osoby zobowiązane lub instytucje publiczne. Oskarżony był jeden raz karany (k.190), jego położenie finansowe jest niewątpliwie trudne. Jednak wykonanie kary nie jest konieczne, by przekonać go do konieczności przestrzegania porządku prawnego w przyszłości. Z pewnością wykonanie kary izolacyjnej nie przyczyniłoby się

ponadto do wykonywania obowiązków alimentacyjnych przez oskarżonego na wszystkie jego dzieci. Z tego powodu, Sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary. Okres 3 lat próby jest konieczny do weryfikacji prognozy kryminalnej wobec oskarżonego, a środek probacyjny łożenia na utrzymanie córki powinien przekonać oskarżonego do przestrzegania porządku prawnego w przyszłości. Kurator powinien natomiast czuwać nad zachowaniem oskarżonego w okresie próby i wykonywaniem obowiązku probacyjnego.

Uwzględniając, iż oskarżony ma nadal łożyć alimenty na córkę, Sąd zwolnił go z obowiązku zwrotu kosztów sądowych, by ułatwić mu wykonanie tego obowiązku w przyszłości.